

datum: 6 december 2023

goedgekeurd RvB 20 december 2023

ADVIES

Ontwerp van decreet over de activering van leefloongerechtigden via de verplichte inschrijving bij de Vlaams Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

Mijnheer de minister

Op 30 oktober 2023 ontving de VVSG uw adviesvraag over het voorontwerp van decreet over de activering van leefloongerechtigden via de verplichte inschrijving bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding.

Hoewel wij niet gekant zijn tegen de doelstellingen van het voorliggend ontwerpdecreet met name de doelgerichte activering van (equivalent) leefloongerechtigden, een betere samenwerking tussen VDAB en OCMW's en (performante data- en informatie-uitwisseling tussen VDAB en OCMW's, dialoog met de federale overheid, tekenen wij voorbehoud aan tegen dit wetgevend initiatief.

De wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie (RMI-Wet) geeft de OCMW's de opdracht het recht op maatschappelijke integratie te verzekeren. Dat recht kan bestaan uit een tewerkstelling en/of een leefloon. De wet stelt ook de voorwaarden vast waaraan een persoon tegelijkertijd moet voldoen om het recht op maatschappelijke integratie te kunnen genieten. Een van die voorwaarden is "werkbereid¹ zijn, tenzij dit om gezondheids- of billijkheidsredenen niet mogelijk is". In het licht hiervan werd op 07 februari 2014 door de toenmalige minister voor Maatschappelijke Integratie De Block een omzendbrief "betreffende de verplichting voor de OCMW's om hun gerechtigden in te schrijven bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst" uitgevaardigd waarbij werd opgeroepen om alle gerechtigden (leefloon en equivalente maatschappelijke hulp) in te schrijven als werkzoekende bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst, met uitzondering van de gerechtigden die niet arbeidsgeschikt zijn wegens gezondheids- of billijkheidsredenen. De inschrijving als werkzoekende bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst is een eerste element in het aantonen van deze werkbereidheid. Dit is een praktijk die zeer lang gekend en gangbaar is vrijwel alle OCMW's.

In het licht hiervan heeft het voorliggend decretale initiatief bijgevolg geen enkele juridische noch praktische meerwaarde, het voert geen nieuwe verplichting in, en het zorgt voor nodeloze verwarring in het werkveld. Zoals opgenomen in het Pact met de sociale partners vertegenwoordigd in de SERV roepen wij ook hier op om 'het voorzichtigheidsprincipe' toe te passen bij het invoeren of afschaffen van maatregelen en instrumenten inzake activering maar ook te streven naar een eenvoudige eenduidige regelgeving.

¹ Werkbereidheid wordt beoordeeld aan de hand van de mogelijkheden van de cliënt en de inspanning (geen resultaatsverbintenis) die de cliënt kan leveren, rekening houdend met zijn specifieke situatie, leeftijd, opleiding, opvoeding, gezondheid, ... (zie algemene omzendbrief betreffende het recht op maatschappelijke integratie van 27 maart 2018)

Verder wordt in Art. 11, 2° van voorliggend ontwerp verwezen naar 'afspraken om **een kwalitatieve toepassing** van billijkheids- en gezondheidsredenen door de OCMW's te bevorderen (...)' Vanuit de VVSG hebben we respect voor de exclusieve bevoegdheid en de discretionaire ruimte van de OCMW maatschappelijk werkers. De basis van het maatschappelijk werk in een sociale dienst van een OCMW ligt immers in de vertrouwensrelatie tussen cliënt en maatschappelijk werker. Op basis van het sociaal onderzoek, huisbezoek, raadpleging KSZ, gesprekken met de cliënt zal dit na toekenning van een leefloon, resulteren in wederzijdse afspraken en doelstellingen op maat van de cliënt en die hun weerslag vinden in het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie (GPMI).

De opdracht van elke OCMW maatschappelijk werker op basis van de RMI-wet is in eerste instantie het integreren van mensen in de maatschappij via werk. Ze weten als geen ander dat activering een hefboom is tot integratie, het leren van de taal en een opstap op de sociale ladder. Onze lokale besturen investeren bewust heel wat extra lokale middelen om de mensen de nodige basiscompetenties nodig voor activering te doen verwerven. De beoordeling dat mensen (nog) niet klaar zijn voor activering omwille van billijkheidsredenen of gezondheidsredenen gebeurt zeer consciëntieus en op maat van de cliënt. We mogen niet vergeten dat de lokale overheid instaat voor de financiering van een substantieel deel van de bijstandsuitkering². Onze besturen zijn, naast de hulpbehoevende zelf, de eerste begunstigde van een duurzame activering op maat. Zowel financieel als maatschappelijk.

Het ontwerpdecreet wekt onterecht de indruk dat 'zich inschrijven' bij de VDAB een mirakeloplossing is. *Quod non*. De ervaringen op het terrein leren ons echter dat de echte knelpunten van de activering van leefloners in de samenwerking met de VDAB elders liggen.

Zoals in een eerder advies geformuleerd en de vaststellingen uit het PRIO project tussen de VVSG, OCMW's en de VDAB zitten de belemmeringen (180-tal) eerder op de beschikbaarheid of ontbreken van praktische tools en het gebrek aan structurele afspraken (bijv. warme overdracht).

Concreet situeren de knelpunten zich vooral op het niveau van de toegankelijkheid van de VDAB-dienstverlening, zowel in de fysieke als digitale vorm, en op de moeizame samenwerking tussen beide organisaties. Waarbij o.a. het ontbreken van vlotte uitwisseling van persoonsgegevens een cruciaal struikelblok blijft. Hieromtrent willen wij ook wijzen op de voorstellen die wij opgenomen hebben in het Pact 'Samen en lokaal voor Werk' met de sociale partners van de SERV; daarin

² Plus aanvullende steunverlening, wanneer noodzakelijk om de cliënt de mogelijkheid te geven om menswaardig te kunnen leven.

pleiten we voor beleidsinterventies die leefloongerechtigden garanderen dat zij kwaliteitsvol aan de slag kunnen. O.a. er moet goede informatie- en datadoorstroom zijn doorheen het traject, er moet nazorg zijn bij beëindigen van traject en eventuele warme overdracht, er moet voor gezorgd worden dat ook OCMW's uit kleinere lokale besturen hun activeringsopdracht ten volle kunnen opnemen door middel van clustering, enz..

Verder maken wij nog een aantal punctuele opmerkingen:

In Artikel 4, 3de en 4de de alinea, wordt expliciet gesteld dat een leefloongerechtigde in artikel 60§7 niet kan beschouwd worden als werknemer. Dit lijkt ons volledig in tegenspraak met de essentie van een artikel 60§7 nl. de opbouw van sociale zekerheidsrechten door het statuut van werknemer aan te nemen. Er wordt dan ook altijd gewerkt met een arbeidsovereenkomst met alle rechten en plichten die hieruit voortvloeien.

In Artikel 6 wordt aan een OCMW de keuze gegeven om de begeleiding ofwel zelf op te nemen ofwel over te laten aan de VDAB. Dit gaat volledig in tegen de praktijk waarbij een OCMW deze opdracht ook kan toewijzen aan andere, veelal private, partners.

In artikel 9, §2, 3° wordt bij de informatie uitwisseling tussen de VDAB en het OCMW ook de gegevens vermeld 'over de begeleiding naar werk en de bijhorende opvolging van de leefloongerechtigde'. Het is ons niet duidelijk wat hier mee bedoeld wordt.

Ten slotte stellen wij ons ook de vraag of dit decretaal initiatief niet in strijd is met de bevoegdheidsverdeling gezien hier extra voorwaarden worden toegevoegd aan een federale wet. We kijken dan ook uit naar de reactie van de federale overheid.